

Kartlegging av gytegroper i Stjørdalselva (2022)

Viser til avtale og tilskudd fra Statsforvalteren i Trøndelag og NTE til kartlegging av gytegroper i Stjørdalselva i 2022. Dette notatet er etter mal fra tidligere rapportering for undersøkelser etter 2006 (NTNU Vitenskapsmuseet). Prosjektet er i 2022 gjennomført i samarbeid mellom tiltakshaver Stjørdalsvassdragets elveeierlag, Stjørdalsvassdragets klekkeri og innhentet prosjektleder Bjørn B. Skei.

Gytegropregistrering ble gjennomført 3.–5. november 2022 som er etter gyteperioden i Stjørdalselva. Tidligere er undersøkelser blitt gjennomført i omtrent samme tidsrom, men også tidligere eller senere på året enn det som var tilfellet i 2022. Vær, temperatur og vannføring er avgjørende for slike registreringer. Ved Vardetun målestasjon i Meråker er det i oktober 2022 målt total nedbør 81 mm (normal 86 mm) og gjennomsnittstemperatur 6,0 °C (normal 4,3 °C).

Prosjektet ble gjennomført over tre lange dager med relativt stabile og tilnærmet optimale forhold, lettskyet oppholdsvær og temperatur ca. 8 til 12 grader med mindre perioder med vind. Vannføring nedenfor samløp Funna målestasjon i Meråker ble avlest til ca. 13 m³/s 3. november kl. 10.42. Sanntidsdata for Hegra bru målestasjon i Stjørdal viser ca. 34, 31 og 27 m³/s hhv. 3., 4. og 5. november alle kl. 12. Oppholdsvær i dagene før kartlegging medførte liten avrenning, relativt klart vann også fra sidevassdragene og gode siktforhold i Stjørdalselva. Årstiden tatt i betraktning var daglengden god med rundt 6 timer tilfredsstillende lys. Det var kun små perioder med noe vindpåvirkning på de rettete strekkene på dag 1 og 2, uten at dette virket veldig forstyrrende på undersøkelsene. Lagene brukte nødvendig tid på de aktuelle strekningene til forholdene tok seg opp, og dette vurderes som ingen vesentlig påvirkning på antall registrerte gytegroper samlet. Tidligere år er siktforholdene rapportert noe dårligere mellom samløp Sona og samløp Forra, det var ingen vesentlig forskjell i 2022.

Det ble benyttet samme metodikk som tidligere etter 2006 der to båtlag tok hver sin side av elva til midtpartiet og registrerte gytegroper visuelt. Konturene på en del groper vil alltid kunne være vanskelig å se godt, og ofte må mannskapet ut av båtene for å sjekke og kjenne etter om det er ny og løs oppgravd grus eller gamle groper. Under rådende forhold var det ikke nødvendig å ta i bruk vannkikkert. Alle observerte groper ble registrert med GPS. Det ble brukt Garmin Astro 320 på begge båtlag. Registreringene ble deretter overført til digitale kart og data oppsummert. Totalt ble det registrert 361 gytegroper i 2022 mot 347, 443, 287 og 1127 i hhv. 2021, 2020, 2019 og 2018. Noen få steder kan det synes som om gytegropene ligger på land og dette kan skyldes unøyaktig GPS-posisjon, men også at elveleiet enkelte steder er flyttet i forhold til opprinnelig kartgrunnlag.

Selv med gode forhold vil antallet groper som registreres være minimumstall, men så lenge gropene registreres omtrent til samme tid hvert år og med samme metodikk på relativt lav og lik vannføring forventes det at registreringene i grove trekk er sammenlignbare mellom år. Registreringene viser også gropenes plassering i elva mellom år. Flomperioder hhv. november 2021, januar med ekstremværet «Gyda» og mars har bidratt til endringer i Stjørdalsvassdraget. Det ble observert til dels stor forflytning og utgraving av masser og grus både i sidevassdrag og ikke minst i hovedelva med tydelige brekk flere steder mest uttalt fra Gudå og nedover. Tyngdepunktet er forskjøvet fra tidligere, da med klar overvekt av gytegroper i Meråker, til nokså likt denne gang da 56 % av gropene på referansestrekningen ble registrert i Meråker kommune.

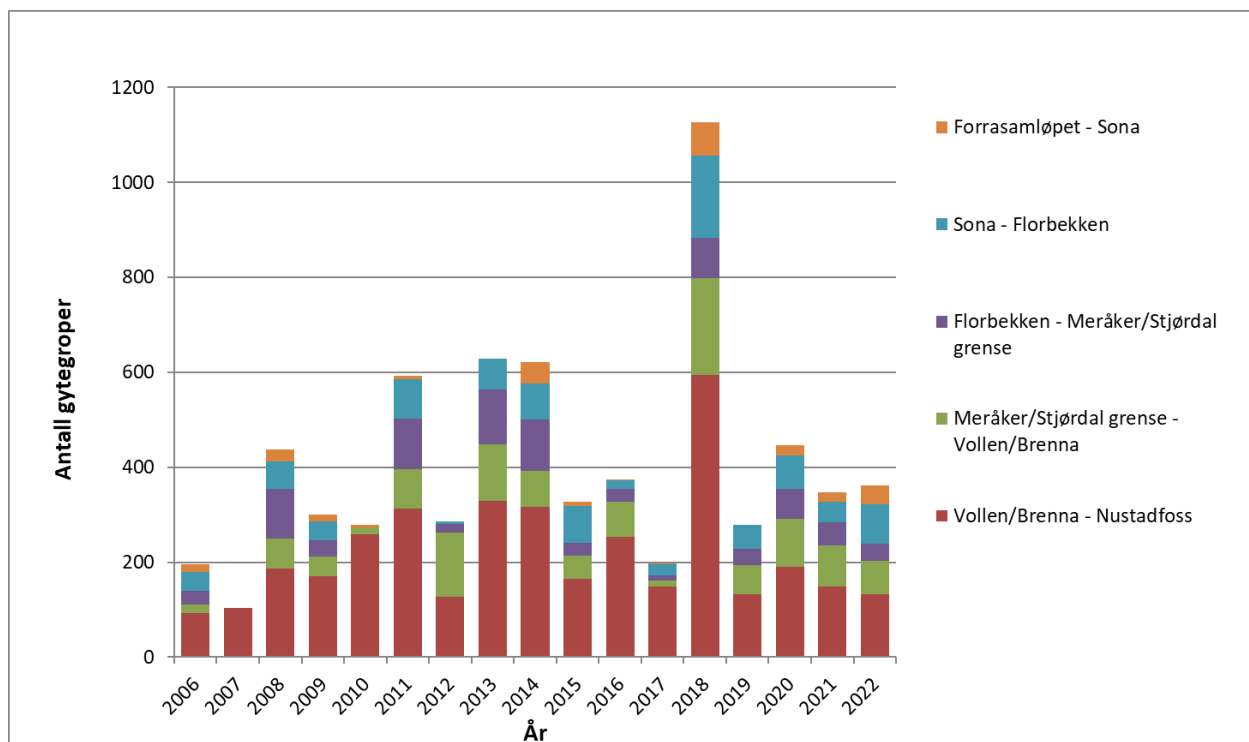
Kartutsnitt med plassering av gytegroper registrert i Stjørdalselva i 2022 følger etter figur 1–3 med antall gytegroper registrert per sone/strekning og totalt (figur 1), per km elvestrekning (figur 2) og per kvadratmeter elveareal (figur 3) per år for perioden 2006–2022 i Stjørdalselva, under. Det vises denne runden til Arnekleiv mfl. 2021 for mer bakgrunn og diskusjon knyttet til figurene. [1]

Med hilsen

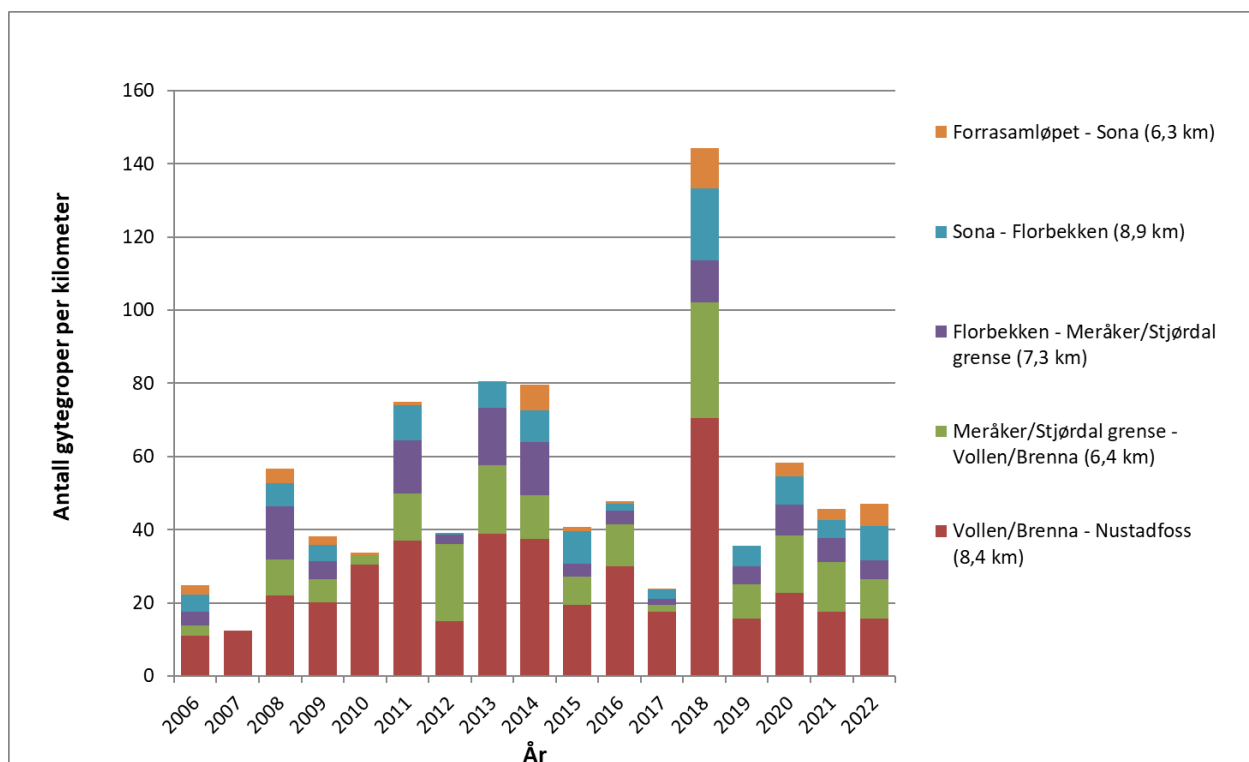
Bjørn B. Skei
Prosjektleder 2022

Mobil: +47 482 50 150 | e-post: bjorn.skei@gmail.com

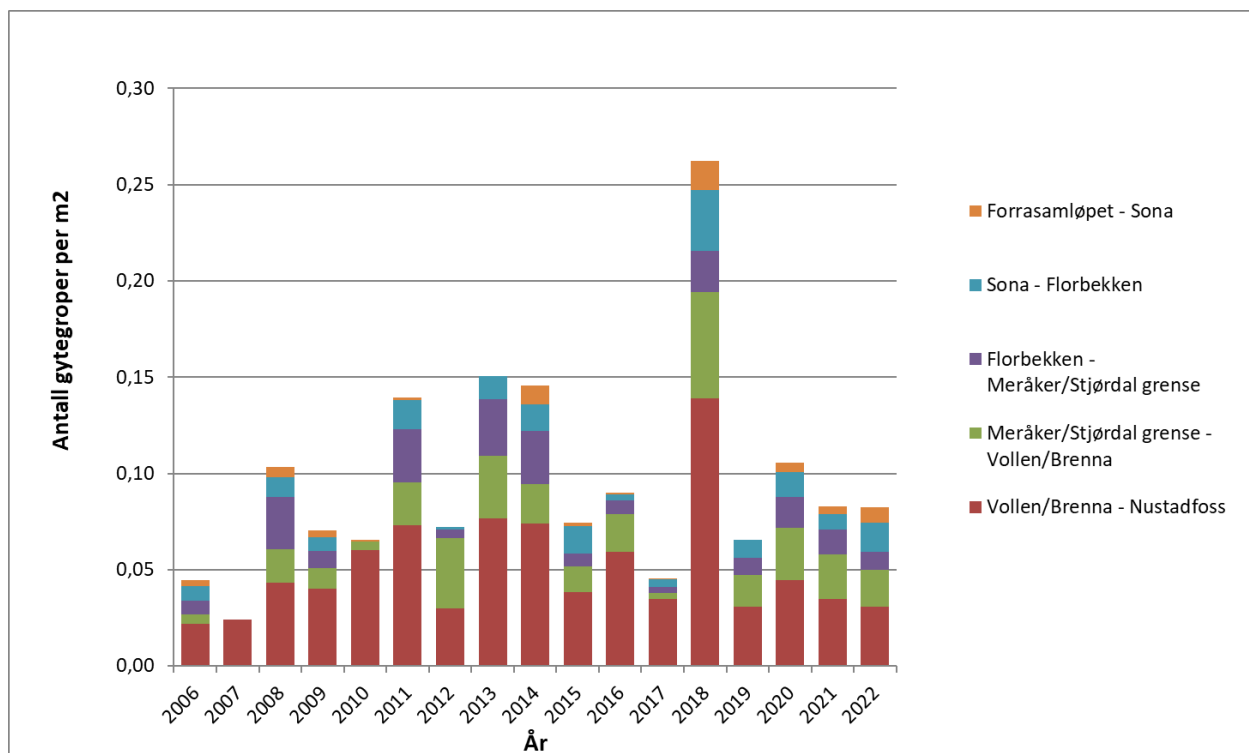
[1] Arnekleiv, J. V., Kjærstad, G., Rønning, L, Davidsen, J.G., Kielland, Ø. N. & Sjursen, A. D.
Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Stjørdalsvassdraget 1990–2018, sluttrapport. 149 s. NTNU
Vitenskapsmuseet Naturhistorisk rapport 2021-5.

Figur 1. Antall gytegrøper registrert per sone/strekning og totalt per år for perioden 2006–2022 i Stjørdalselva.

Figur 2. Antall gytegrøper registrert per km elv på ulike strekninger per år for perioden 2006–2022 i Stjørdalselva.

Figur 3. Antall gytegroper registrert per kvadratmeter elveareal på ulike strekninger per år for perioden 2006–2022 i Stjørdalselva.

